

Az amatőr bábjátzás fejlesztése

Térségi és felvidéki hálózatépítés Veszprém megyében

A Nemzeti Művelődési Intézet amatőr bábjátzást fejlesztő kezdeményezései

A Nemzeti Művelődési Intézet a közművelődés szakmai-módszertani támogatását végző országos szervezet, igazgatóságai minden megyében segítik a közművelődési szakemberek, intézmények, önkormányzatok munkáját. Célja, hogy a kulturális alapellátás jegyében a legkisebb településen élők számára is legyenek elérhetőek a kulturális tartalmak, és mindenki be tudjon kapcsolódni közösségekbe – kedve és érdeklődése szerint. Hiszen a művelődés, az élethosszig tartó tanulás legeredményesebben közösségekben valósul meg.

Az amatőr művészeti csoportok, művelődő közösségek kiemelkedően fontosak számunkra. Az a gyermek vagy felnőtt, aki tagja egy színjátszó- vagy néptáncsoportnak, zenél egy fúvószenekarban, saját képességei fejlesztésén túl megtanulja a közösségben végzett közös munka szabályait, megéli az alkotás sikereit. A települést pedig minden ilyen közösség erősebbé és élhetőbbé teszi. Az amatőr bábcsoporthoz különösen gazdag lehetőséget kínálnak a személyiségfejlesztésre, a közösségi művelődésre. Komplex kompetenciafejlesztést biztosítanak a képzőművészet, a színjátszás, az éneklés, a színpadi mozgás terén és lehetőséget nyújtanak a csapatmunka megtanulására is. A szereplők nemcsak előadásokat sajátítanak el, hanem emberi alapértékeket tesznek magukévá. Egy jól működő csoport pedig az egész település közösségi életét felporzódíthatja, bevonva a szülőket, barátokat, velük közösen további kezdeményezéseket indítva.

A Nemzeti Művelődési Intézet az utóbbi években sokat tett azért, hogy az amatőr bábjátzást újraélessze. Ennek kulcsa a lelkes, felkészült csoportvezető, hiszen ő tudja saját környezetében az alapoktól újraépíteni a bábcsoporthoz. Ezért az Intézet 2016-tól akkreditált Bábcsoporthoz vezetői képzéseket indított a Magyar Bábjátékos Egyesülettel és a Magyar Bábművészek Szövetségével közösen, amelyek két részben, 90 órában biztosítják az alaptudást a résztvevők számára.

Emellett útjára indította az Intézet a Bűvös Bábos mintaprogramot, amely 2017 óta minden évben új és új amatőr bábcsoporthoz létrehozásához ad segítséget. Elsősorban a kistérségeken támogatta az Inté-

zet a csoportok létrehozását, a csoportvezetőt, akinek szakmai segítség is adott. Az elkészült előadásokat évről évre a Bűvös Bábos Szemle keretében mutatták be a gyerekek. A Szemlék a régi bábos találkozók hangulatát idézték vissza, életre szóló élményeket adva a résztvevőknek.

Jelenleg az ország szinte minden megyéjében civil szervezetek pályáztak sikeresen a megyei bábmozgalom támogatására, a közösségek fejlesztésére, bábalkalmazók megszervezésére, kiadványok megjelenítésére. A Nemzeti Művelődési Intézet által elindított folyamat egyre szélesebb köröket vet, egyre többen ismerik fel újra ennek a művészeti területnek az értékeit, és hoznak létre jól működő közösségeket.

A Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Igazgatósága fejlesztő munkája a térségben

Veszprém megyében egykor nagyon gazdag volt az amatőr bábos élet, számos csoport működött meggyezerte, melyekből professzionális bábszínházak nőttek ki, sok-sok pedagógus és csoportvezető dolgo-

Bábkészítés a képzésen

zott a gyerekekkel. Ez a virágzó közösségi élet a 2010-es évekre szertefoszlott, egy-két alkalmi előadástól eltekintve nem működtek bábcsoportok, eltűnt a gazdag szakmai tudás is. Ezt a helyzetet felismerve a megyei igazgatóság minden lehetőséget kiaknázva segíti az amatőr bábjátszás újraélesztését.

2018-ban és 2019-ben részei voltunk a Nemzeti Művelődési Intézet által indított Bűvös Bábos mintaprogramnak, melynek köszönhetően két új bábcsoport alakult: Kiscsöszön a Hunyorgók és Karakószörcsökön a Szörcsöki Csibészek. Mindkét csoport azóta is működik, rendszeresen fellépnek helyben és a környező településeken, de például bemutakoztak az Alsóörsön megrendezett Veszprém Megyei Értékűnnepeken is. A csoportok nemcsak a gyerekeket fűzték össze, de a szülőket, ismerősöket is, ezáltal a helyi közösség kovásának is bizonyultak. Bábcsoportvezetőjük pedig – bizonyára nem véletlenül – a pici település, Karakószörcsök polgármestereként dolgozik ma már.

A Veszprém Megyei Igazgatóság a pápai Pegazus Színházzal közösen 2018 óta dolgozik egy regionális bábfelkészítő program megvalósításán. európai uniós

forrásból, az Otthonról haza projekt keretében indulhatott el a munka Veszprém, Fejér és Komárom-Esztergom megye területén. Az volt a célunk, hogy segítsük új bábcsoportok létrehozását, a csoportvezetők munkáját. A fejlesztés kapcsán az első feladatunk a bábcsoportvezetők felkutatása és felkészítése volt. Része volt a programnak a csoportvezetők szakmai mentorálása, a közösségek munkájának, a bábélmények elkészítésének szakmai támogatása. Az érdeklődők számára bábműhelyeket szerveztünk, melyeken megismerkedhettek ennek a rendkívül komplex művészeti területnek a szabályaival, eszközrendszerével,

hatásaival. Ennek eredményeként létrejött egy szakmai hálózat bábcsoportvezetők, pedagógusok, közművelődési szakemberek részvételével. Új csoportok is alakultak, melyek működtetéséhez a vezetők szakmai segítséget, mentorálást kaphattak. A csoportokban pedig értékes közösségépítő munka kezdődött el, gyakran a település értékeit, hagyományait középpontba helyező bábélmények elkészítésével. A gyerekek tevékenysége az egész településre hatást gyakorolt, segítőként, önkéntesként sokszor a szülők, barátok is bekapcsolódtak a közösségek támogatásába.

A Pegazus Színház két vezetője, Sarkadi Nagy László és Végh Zsolt munkájának köszönhetően közel 40 főt sikerült bevonni a műhely munkájába, 6 új bábcsoport jött létre, ebből Veszprém megyében Gicen, Veszprémben, valamint Pápan egy középiskolásokból álló BÁBOZDA a Pápai Református Kollégium támogatásával, majd elkészültek a bábélmények a településeken.

A bábműhelyek évente több alkalmat kínáltak a tagok részére, melyek során elméleti és gyakorlati tudást szerezhettek a bábkészítés, a bábmozgatás, a dramaturgia, a rendezés terén és még sok-sok fontos témakörben. Azonban a műhelytagok igénye az volt, hogy részt vehessenek egy intenzívebb,

Bábkészítés a Bábműhelyben

Bábműhely tagok a kész bábokkal

hosszabb munkafolyamatban is, amely során tapasztalatokat gyűjthetnek egy előadás elkészültének minden fázisáról. Erre az igényre építve valósult meg 2019-2020-ban két hétvégén a Pegazus Bábműhely, amelyen 15 fő vett részt, és *A kis-kakas gyémánt félkrajcárja* c. magyar népmesét állították színpadra. A mesét Sarkadi Nagy László írta át, ő tervezte a bábokat és rendezte az előadást. A bábok elkészítésében és a színészi játékban Végh Zsolt színész volt a csoport segítségére. Munkájukat Kondics Gergely néptáncpedagógus és Nagy Tibor hegedűtanár segítette. A műhelytagok az intenzív két nap alatt rengeteget tanulhattak mindarról a munkáról, ami megelőzi az előadást: a dramatizálás jelentőségéről, a karakterekről, a bábszínész feladatairól, és persze arról is, hogyan működik egy rendező, hogyan kell átlátnia és irányítania a csoport tevékenységét. A szereplők a saját bőrükön tapasztalhatták meg, hogyan születik meg a rendezői elképzelésekből egy egész „világ”, és ez milyen nagyszerű érzésekkel tölti el a benne résztvevőket. A műhelytagok az itt tanultakat és tapasztaltakat saját bábcsoportjuk vezetése során jól alkalmazhatják, ezáltal képesek lesznek a helyben indított közösségeket hosszú távon, sikeresen működtetni.

Az Otthonról haza projekt zárását a pandémia sajnálatosan átírta. Nem kerülhetett sor számos szakmai programra, helyette a megvalósítók – a felmerült igények alapján – egy ismeretterjesztő kisfilm sorozat elkészítését határozták el, BÁBOZDA címmel. A hat, egyenként 25-30 perces sorozat írója, rendezője Sarkadi Nagy László, szereplői a Pegazus Színház tagjai, élükön Végh Zsolt bábszínésszel. Arra vállalkoztak, hogy szórakoztatóan, érdekesen, a mai fiatalok számára is vonzó módon mutassák be a bábozást, felkeltsék az érdeklődést ez iránt a rendkívül komplex művészeti ág iránt. Emellett rengeteg tudás, alapisme-

ret került a filmekbe, amelyek egy kezdő bábcsoportvezető számára is segítséget jelenthetnek a munkához. A filmekben kiváló bábo szakemberek is megszólalnak, egy-egy téma szakavatott ismerőit is. A BÁBOZDA sorozat érdekes, szórakoztató, látványos, minden korosztály számára kínál izgalmas és tanulságos bábo tudnivalókat, jeleneteket, etűdöket. Alkalmas arra, hogy segítse azokat, akik az alapismereteket szeretnék elsajátítani, de abban is nagyszerű, hogy életkortól függetlenül motiválja nézőit a bábozás iránt. A sorozat szabadon elérhető a YouTube-on, arra biztatunk minden érdeklődőt, csoportvezetőt, közösségekkel foglalkozó szakembert, használják képzésekhez, műhelymunkákhoz, egyéb bábo alkalmakhoz.

Az egyre szélesedő érdeklődői kör igényei, a fejlesztő program tapasztalatai hívták életre a további szakmai programokat. Jelenleg az Intézet Veszprém Megyei Igazgatósága együttműködik egy civil szervezettel, a Pápai Művelődés-történeti Társasággal, sikeres pályázatuknak köszönhetően újabb megyei projekt megvalósításán dolgozunk a Pegazus Színházzal. Ennek keretében újabb csoportok indultak Litéren, Marcaltón, Pápán, tovább támogatjuk az eddig létrejötteteket, folytatjuk a bábmű-

Bajnai bábcsoport mentorálása

hely alkalmait. Emellett elindítottuk a Nemzeti Művelődési Intézet akkreditált Bábcsoportvezető képzését, melyben négy megye – Veszprém, Zala, Komárom-Esztergom és Fejér – bábozás iránt érdeklődő közművelődési szakemberei és pedagógusai vettek részt. Az intenzív hétvégi alkalmon a bábkészítés, -mozgatás, a dramaturgia és a rendezés apró fortélyait tanulhatták el a szakma jeles képviselőitől, Sarkadi-Nagy László rendezőtől és Végh Zsolt színművésztől. A résztvevők megismerkedhettek a Pegazus Színházzal, a bábművészet történetével, bábokat készíthettek, bábelőadást elemeztek. De kipróbálhatták az Esterházy-kastélyban található barokk marionett-színházat is, és számos gyakorlati feladatot kellett megoldaniuk. A vizsgadarabok elkészítése, a bábtervek bemutatása, majd az elméleti és gyakorlati vizsga után 15 fő kapott tanúsítványt.

A projekt részeként bábszakmai kiadványt jelentetünk meg, Dunántúli Bábos Szakmai Nap és Megyei Bábtalálkozó szervezésére kerül majd sor. A Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Igazgatósága stratégiai partnerségi megállapodást is kötött a Pegazus Színházzal, megalapozva a hosszú távú szakmai együttműködést.

Készül a Bábozda film

Felvidéki kapcsolatépítés az amatőr bábjátás terén

Az Intézet Veszprém Megyei Igazgatósága már a fejlesztő munka elindulásakor arra törekedett, hogy nagyobb térség számára tegye elérhetővé a szakmai programokat, együttműködő partnereket keressen. A kapcsolatépítést nemcsak a környező megyék, de a Felvidék felé is kiterjesztettük, felvettük a kapcsolatot a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézettel, Huszár László igazgatóval. Azt már akkor is láttuk, hogy a felvidéki amatőr bábcsoportok munkája

jó példát adhat, hűzóerőt jelenthet a magyarországi bábfejlesztéseknek. Rengeteg csoport működik náluk, melyek számára a felmenő rendszerű találkozók rendszere biztosít bemutatkozási lehetőséget, számos szakmai fejlesztés, továbbképzés áll a csoportvezetők rendelkezésére, és erős hálózatuk alakult ki mindezek nyomán. A kapcsolatnak köszönhetően meghívást kaptunk Dunaszerdahelyre, a felvidéki báb- és színjátás csoportok hagyományos, országos seregszemléjére, a Duna Menti Tavasz elnevezésű programra – még a pandémia előtt. Ide Veszprém és Komárom-Esztergom megye több bábcsoportvezetőjével együtt látogattunk el. A Csaplár Benedek Városi Művelődési Központban 12 bábcsoportot láthatott a zsűri és a népes közönség. Sokféle előadásban mutathatták meg tehetségüket, kreativitásukat a gyerekek, melyek a pedagógusok odaadó munkáját is dicsérték. Különleges élményt jelentett például a Gömörfalvai Alapiskola Harkácsi Pimpó Bábcsoportja, akik Arany János balladája nyomán készítették el Vörös Rébék című bábos meséjüket, melyben az árnyjáték professzionális használata volt különleges. Előadásukért Gyémánt-

Pegazus Bábműhely

Dunaszerdahelyi bábos találkozó közönsége

Dunaszerdahely – Nyakigláb, Csupaháj, Málészáj

sávós minősítést kaptak a zsűritől. A különböző életkorú gyerekek fegyelmzett, közös munkájára, a báb és mozgatója „eggyé válására” láthattunk példát a Nyakigláb, Csupaháj, Málészáj c. bábmeseben, melyet a dunaszerdahelyi Csaplár Benedek Városi Művelődési Központ Gézengúzok Bábcsoportja mutatott be. Előadásuk Aranysávós minősítésben részesült. A delegáció tagjai szinte minden előadásban találtak olyan ötleteket, megoldásokat, amelyek saját munkájukban inspirációt jelenthetnek. Emellett a legnagyobb élményt az jelentette számukra, hogy a bábozásnak milyen közösségi ereje van: széles alapokon nyugszik, hiszen számos csoport dolgozik a Felvidéken, és az együttlét igazi örömnapp számukra. Jó érzés nézni

őket, de még jobb érzés lehet alkotóként részese lenni a folyamatnak, látszik a gyerekeken a lelkesedés, bizonyára ezért is népszerűek a bábcsoportok. A csoportok lelkét, mozgatórugóját a bábcsoportvezetők, pedagógusok jelentik, akik

sok energiát fordítanak a szereplők felkészítésére, az előadások megteremtésére. A Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet akkori vezetője, Huszár László, a fesztivál főszervezője, kollégáival sokat tett azért, hogy ez a virágzó amatőr művészeti terület megőrizze értékeit és a jövőben is vonzó legyen a gyermekek számára. Felvidéki kapcsolatainkat itt alapoztuk meg, a későbbiekben minden szakmai programunkról, lehetőségről folyamatosan tájékoztattuk a bábcsoportvezetőket. Az elindított kapcsolatépítésnek köszönhetően több felvidéki csoportvezető, érdeklődő érkezett műhelymunkáinkra, kísérte figyelemmel a filmeket, kapcsolódott be a hálózatunkba. Reményeink szerint a pandémia által jelentett akadályokat le tudjuk majd küzdeni, és a folytatásban is együtt dolgozhatunk majd.

A Nemzeti Művelődési Intézet és a Veszprém Megyei Igazgatóság által elindított, az amatőr bábjátás újraindítását célzó fejlesztésnek köszönhetően egyre szélesebb körben tudjuk ennek a komplex művészeti ágnak az értékeit bemutatni, és egyre többen vállalják közösségek indítását, előadások bemutatását. Ezzel hozzájárulhatunk az amatőr bábjátás újraélesztéséhez, a hagyományok felelevenítéséhez, átörökítéséhez Veszprém megyében és a térségben.

BALOGHNÉ URACS MARIANNA 1988-ban végzett a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán, magyar-népművelés szakon. A későbbiekben folyamatosan képezte magát, különösen a felnőttképzés, pályázatírás, drámapedagógia terén. 2021-ben a Széchenyi Egyetem Apáczai János Karán végezte el a kulturális mediáció mesterszakot. Több mint 30 éve dolgozik a közművelődésben. 24 évet töltött a pápai Jókai Mór Művelődési Központban művelődésszervezőként, szakmai csoportvezetőként, igazgatóként. Munkája során dolgozott civilekkel, amatőr művészeti csoportokkal, valamint rendezvények, színházi-nevelési programok szervezésével, pályázatok írásával és lebonyolításával, felnőttképzéssel foglalkozott. 2015 óta vezeti a Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Igazgatóságát. 2017 óta elnöke a Pápai Művelődéstörténeti Társaságnak, 2019 óta a Magyar Közösségépítők Értékszövetsége Egyesületnek. 2021-ben szakmai munkája elismeréseként Bessenyei György-díjban részesült.